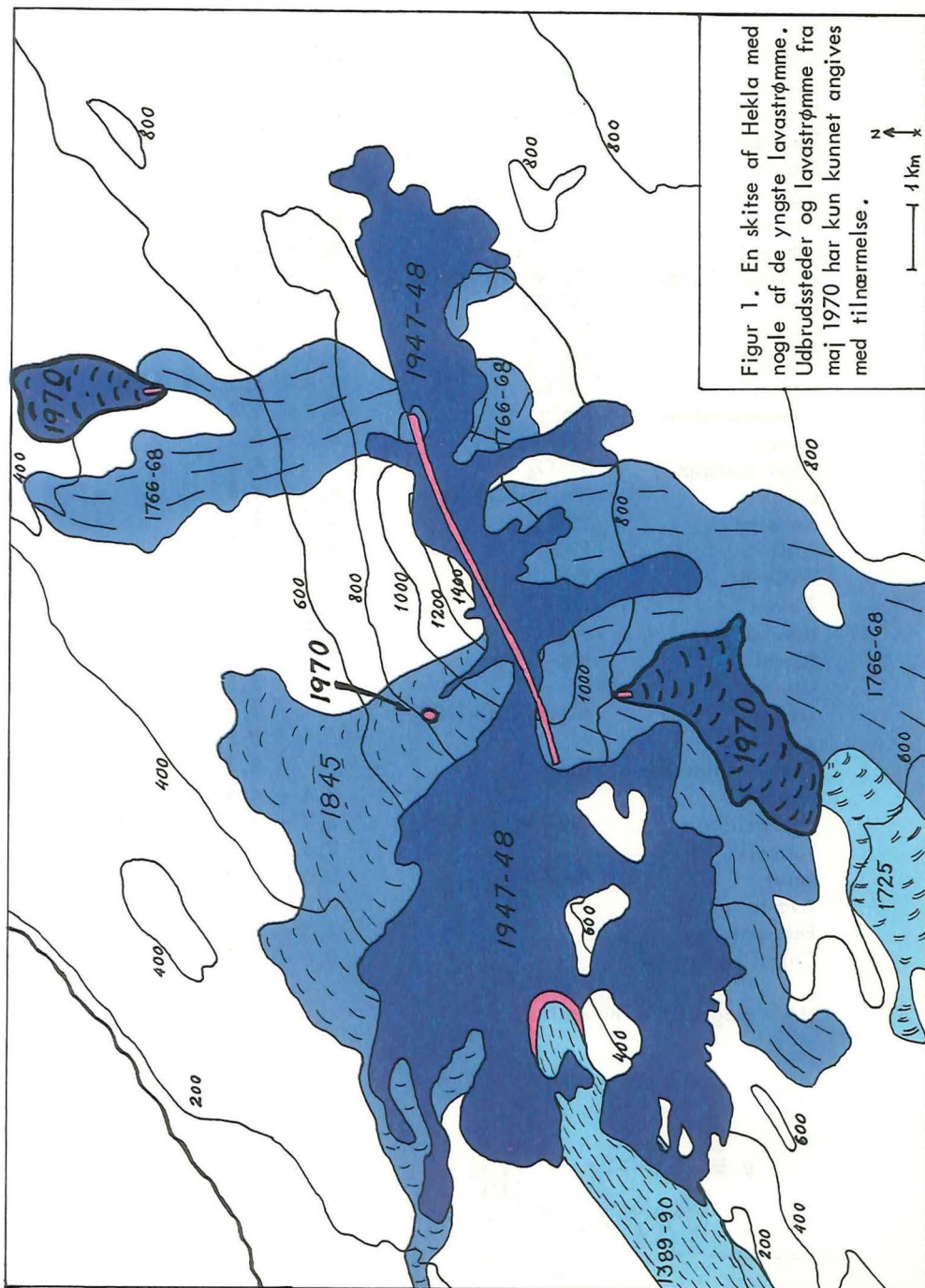

HEKLA I UDBRUD !

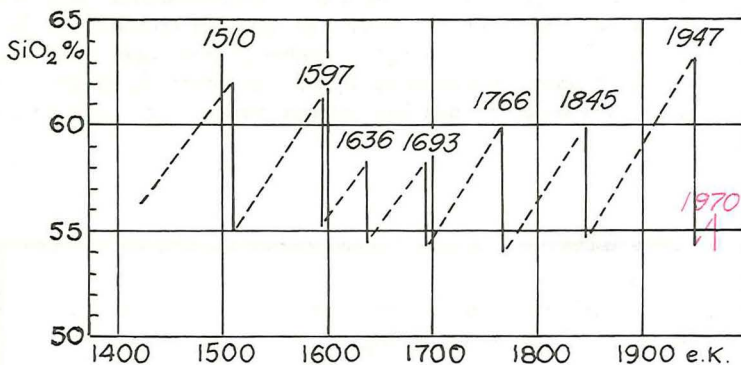

Figur 1. En skitse af Hekla med nogle af de yngste lavastrømme. Udbrudssteder og lavastrømme fra maj 1970 har kun kunnet angives med tilnærmelse.

Hekla, Islands mest kendte og frygtede vulkan startede et nyt udbrud den 5. maj 1970. Udbruddet menes at være begyndt omkring klokken 21,30 islandsk tid, da øjenvitner så en askesøjle stige til vejrs med stor hastighed og hurtigt at nå en højde af cirka 15 kilometer. Der var udbrud på tre steder i flankerne af Hekla, mens selve toppen af Hekla var inaktiv (se figur 1). En del vulkansk aske blev dannet igennem de første timer men til alt held var vinden af sydøstlig retning så asken blev båret ind over højlandet og de vigtigste landbrugsområder sydvest for Hekla blev således for det meste skånet. Askeregnen har voldt nogen skade på kvæget, som har fået fluor-forgiftning ved at få den vulkanske aske blandet med græsset. Det nyindviede elektricitetsværk ved Búrfell, 15 kilometer fra Hekla fik en heftig pimpstensbyge, og nogle ruder blev knust. Lava begyndte hurtigt at strømme fra to af kraterne, og ved midten af maj var der dannet cirka 10 km² lava. Lavafontæner blev slynget mindst 500–600 meter til vejrs.

Foreløbige analyser af den vulkanske aske og den første lava viser, at det drejer sig om bjergarten andesit, som er typisk for Hekla. Studier af tidligere Heklaudbrud har vist, at der er en nøje sammenhæng imellem den kemiske sammensætning af de første udbrudsprodukter i et udbrud og den tid, der er gået siden forrige udbrud, se diagrammet figur 2. Desto længere tid der går imellem udbruddene desto surere (mere kiselsyrerige) er de første udbrudsprodukter og desto voldsommere er udbruddet som regel. Den aske der faldt i det nuværende udbrud viste et SiO₂-indhold på omkring 56%, hvorimod lavæen ligger på 54% SiO₂ (kiselsyre). Dette er i nøje overensstemmelse med, hvad man kunne forudsige fra diagrammet i figur 2. Da der kun er gået 22 år siden sidste udbrud holdt op, kunne man kun forvente et lille udbrud, hvad også er tilfældet. Udbruddet er langsomt ved at ebbe ud (20 maj) og varer ifølge de geologer, der har det under observation næppe mange uger endnu.

En systematisk undersøgelse af udbruddet er påbegyndt indenfor forskellige felter af geologi, geofysik og biologi.

Efter Thorarinsson, 1967.

Figur 2. Diagram, der viser sammenhængen imellem kiselsyreindhold og udbrudsintervaller. De lodrette fuldt optrukne streger viser variationen indenfor hvert udbrud.

Sveinn Jakobsson